

سوال نمبر 3

باب خریدی شاعری و شرح

اخلاقیات و ایسیقام

مذہب علی

ما فخر المومنین کتب شکرہ نہ صرف ان صوفی بزرگ سن
سکوں آراء پنجابی زبان در مدھ شاعر وی صنیع جانہ
نہیں۔ آرت ہوا ان دی شاعری دا زیادہ تر حصہ سیاؤ ہے
تک کہ گورو گرنہو رامیں جو سکھان دے گورو گوبند
نے لکھی وے پنجیا۔ آراء دی شاعری و شرح صنیع اسلامی
تعلیمات دادرسیں ملدا۔ او قح ایگی آراء، اخلاقیات
مارے وی و جا رسا جو کتب میں آرت لکھو نوں زندگی دا
خاص حصہ سمجھدے سنن تے اسے لکھی اخلاقیات دا اعلیٰ و عیش
ہونا آراء دی منظر و شرح وندی ضروری ہے۔ آرت انہی
شاعری اندر لوکان نوں شیخ بولن دی تلقین کم دے نہیں آرت
نہ جھوٹ لاغ تے جوس دی سخی مال شکر یا کیتی آرت
انسان نوں انہی ذات دی لکھ دا درس دینا ہویاں
آگھارے پئی انسان نوں جناعت بندی تے سادگی دی
صیاتی گنہاری جو پہمی آہ کیوں تے نوہ اسے دنیا دے
اندر اک عیش و عشرت والی زندگی تیارے مگ تے آوت
وہ اوں دا حساب وی اچھا ای ہووے گا آرت
دنیا دی بے شکی بارے گل کہ دیاں ہویاں رب دی
یاد بارے تلقین کیتی ہے تے انسان نوں اسے گل
فل براغ کیتا ہے پئی انسان دی کامیابی دا راز اعلیٰ
اخلاقیات نوں زندگی و شرح و سالیکیا ہے۔ ہر محتہ
اپنے اپنے پئی بابا فخر المومنین کتب شکرہ دی شاعری
اخلاقیات دا سہنام ہے۔

بابا فریدی شاعری صفا: شلوک

نیجائی لولی دے فطیم سبوتر عبد الغفور فرشتی ہوریں شلوک بارے آکھیں

نیل : ” شلوک دا لفظی مطلب اے شاہ کوں تے اصطلاح وچ ایسہ اوجھ کلام اے جیہڑا کتھہ اللہ ورا تے لکھیا دے آسان الفاظ وچ شلوک کتھہ اللہ کوں دا کلام اے۔“

شلوک دونیا دے زیادہ مصرعیاں تے مشتمل شعر ہوندا اے جس دے اندر ہر مصرعے اندر الیا خا پوتر عورت تے جائدے نیں۔ بابا فرید المومن گنج شکر ہوریاں نیں رینی شاعری نیجائی زبان دی ایسہ صنف وچ کہی اے۔

بابا جی شاعری وچ اخلاقیات دا پیغام

بابا جی ہوریاں نے اپنی شاعری راہیں اخلاقیات دے مختلف پہلوں وچ دھنکاں نوں اجاگر کیتا اے کتھہ آئے تے اپنی ذات دی لغت بارے گل کیتی اے تے کتھہ رب دی یاد راہیں ذات دی صفائی بارے وچ پور سا فحہ کتھہ نیں۔ ہنکھاں کتھہ کتھہ گل بابت ایسے دا واضح ثبوت اے۔

شیخ دا پہا بندرا :

بابا فرید اللہی گنج شکر نے انسان نوں ہمیشہ شیخ بولن دی تلقین کیتی اے آئے فطاندے نیں شیخ شیخ انسان دا دھرم ہونا چاہیہدا اے تے انسان نوں جھوٹا ہون چھیندا چاہیہدا اے ایسے دا ثبوت اے شیخاں :

فرید بولے شیخ دھرم جھوٹ نہ بولے

جو گم دسے واٹ کریداں جو بولے

ذاتِ دل لفظی :

ماہ فریاد میں گنجِ شکرہ نے انسانوں میں
گل تریوں کا نوکر و یا زہے نہیں ہے وہ کامیاب
اب وہ فتنہ آئیاں و چوں آن گزشتہ نصیبان لیتا جائیگا
اوسن نوکریاں ہم آئے ہیں اور انہی ذاتِ دل لفظی کہہ آئے آگئے ہیں :
کہ فریاد میں نون صبح کھری کہ کھری کہ

کھری فتنہ انہی اب وہ جو بجا اول سولہ

شعور میں گل داوا صبح شہوت ہے یہی بابا فریاد ہو وہاں نے نہیں ساری
اندر ا خدا عبادتِ داسیقام دتا ہے -

قناعت لبندی دار میں :

بابا فریاد انہی شادی اندر انسانوں قناعت لبندی
دار میں صبر ہے میں آئے فریاد ہے میں نے انسانوں
جو مہیاں دے مالِ حق شکر نہیں رکھنے جا پیری مہوں ہے
صبر ہے جس کا سبب بندہ بن دتا ہے آئے آگئے ہیں :

کہ فریاد رکھی سو کھی کھائے لفتدا پائی

و کیو پرائی جو پیرائی سہائی نہ جی

اس میں نون صدف کا پیرا ہے یہی بابا فریاد نے ا خدا عبادت نون اوسن کر صبح
دتا ہے -

نندن دی نندہ پائے غور و فکر دل لفظی :

بابا فریاد نندن دی نندہ پائے غور و فکر دل لفظی
نوں دسدے میں نہیں انسانوں نون کبھی نون میرا نہیں جائتا جا پیرا کیوں
سبب نون رب نے بنایا اعزہ غور و فکر نون پیرا نندہ پائے اوسن داسیقام
اے مشورہ : کہ فریاد خان نہ نندن میں جاوں صبر نہ نون
جو نندہ پائے پیرا ان کھلے حویاں اہم ہوٹ

شروع بابا جی وافنیو آگھدے من شی انسان نوں ایسین زمین اتر کائیں
چلتا جا پہرا کھوں نے آج ہے پہراں کھے اے تے کل اتر ویا ہو ویاگ

سادہ زندگی بارے وچ

بابا زید الرحمن "اصوفی" تے کامل لکھن لکھدے
سین آج اس گل دے عامی سین شی انسان زمین دلا تے کھرتا
سادگی توں بھیر نہیں رسکدا "آما" دالہ شراہیں دا شجوت اے

کے روٹی سپری کاکھوری لاون سپری بھگدے

جنہیاں کھادیاں جو پوریاں گھنہ سین لڈکے
آج نے ایسین شروع انسان نوں آج سادہ زندگی گزارن دی
تھلکھن تھکے اے

دنیادری بے شباتی دادرین

بابا فرید "اصداقیات" نوں جانوہ وائیا
سویاں دنیادری بے شباتی ورن وی جاننن ساندے من آج
انسان نوں ایس گل توں باور کھ وائے من شی انسان دی
صباں بچ وریاں لہے اے ایس لہی روس توں کھیا اے
شی اوہ نڈک کھ کھوں نے آج واری سرو آگھ تے بھیر
اوہ و آجین تہیں آسکدا عقل و کھوہ

کے دنیادری اوہ ویکھو ڈھنڈھیاں تے لکھے

اودھروں زکھوی آجا اہروں لکھ گئے

دنیادری مغان وچ شکر لہاری دادرین

انسان نوں ایسے مغان نوں نہیں نہیں کھننا جا پنہا بندہ روحیاں ول وی
دیکھنا جا پہرا تے سرق حاصل کرنا جا پنہا نہیں گل نوں اوہ لہ آگھ تے
"فیدا" میں جا پیا ڈکھو کھو نوں ساکھ سارا حد

کو کھ ایس ویکھیا گو کھر لگی آج

رب حنیف یاد

اخلاصاً غداً تون بہتر بناوں سوچ رب حنیف یاد ہوا
ایم کمر داراے آواز انسان تون ایس گل گل رانگہ گدے نہیں تھی افسیم
توں ایس رب حنیف جہانے جاننے ایس نہیں تھی تھیوں تھی کمر گدے جہانے
نیں : کہ اظہر بہ استیا جہانے وہ مسد

نوستار باگدا شہری ڈاڑھ ناگہ

ڈاڑھ وسط دے افغان تون ورتی کے باب جی نے انسان تون ایس
دل تھی کہنا ایس تھی نے اچ تون صلا تم نہیں کہے گا تو گل صلاب
مشکل ہو گا -

شکر کی گل

شکر کی گل ایس تھی بابا جی سوران ایس شاعری
ایس لایح تے حوسن سوچ ڈوبیاں ہوئیاں تے پنہر ناں سوچ
بھٹکن والیاں تون اعلیٰ اخلاصات تون جانو کہو نا ایس
آواز دی شاعری ہے اخلاقاں واسطے اس مشعلیہ جہانے
کہوئی ایس آواز تے سوچ تے صناعت بہتری دارو
دنا ایس تے نال نال انسان تون رب دی پاؤ تے ذکر دی
طہنتی وی کہی ایس آواز تے ایس مہی لئی اب مرشد دی لوٹ نور
وی ضروری جہانے ایس جہن ڈاڑھ تے ایس مشورے
کہ اظہر بہ استیا دسا و لکھن جا

تے گل جہانے کوئی نمشیا تون وی جہانے

اختر کی گل ایس سوچ بابا جی دی شاعری اخلاصات (اسفام)
جہن اندر شاعر ایس تھی اخلاق تھی فکر تے صلابی ہووے
کہ فریاد تے تون عقل لطف طے لکھ نہ لکھ
ایس گروان میں سہر نہواں کہ و لکھ

تیسری تیزی دی شاعری دا وگھرا اسلوب تے موضوع

سڈھلی گل بات

پنجابی جہنہ شاعری وچ سندر نیازی ہوراں نوں اک
اچھی اقسام حاصل اے جیہڑی دی سبھ توں وڈی وجہ آہے کہ اسلوب
تے موضوع دا دونے شاعرانہ مال نوں وگھرا ہونا اے آہے کہ
شاعری اندر کتے علامتاں دی ہموار کردی اے تے کتے چوڑ
دے نرگیتے ڈھنگ دا روپ جوکھا وگھالی دینا اے آہے کہ
ایہ آہے نوں مراناں دا مسافر آگے نہیں تے کدی آہے آہے
نوں اک آزاد پنچھی دی طرح پیش کردے نہیں۔ آہے ہموار
ایہ شاعری اندر طرح طرح دے موضوعات تے گل مشورے
اے۔ آہے تے پنجاب دی رستل بہن نوں ایہ شاعری
وچ اک توکھا انداز وچ بیان کیتا اے آہے تے ہموار
اگلا اے نوں وی جسے انداز نکل بیان کیتا اے سندر وچ
وچسے دا باغیچہ بن دا اے۔ آہے تے ہموار دی ماو بارے
وی وچار ساغھ کیتے نہیں۔ مختصر اے ہئی آہے تے
موضوعات بارے گل کیتے اے پہ آہے انداز بیان بڑا تریکا تے دکھا
وگھالی دینا اے۔ آہے دا مشہور مشورے آہے اے و اے مشورے

۷۱

کے شوق سی یا فقیری دا کج عشق نہ درد رول دنا
کج کسر سبج نہ چھوڑی سی کج زہر اکتیاں گول دنا
کج اونج دی راہواں اوکھیاں سن کج گل وچ گمانہ اٹھوی سی
کج شہم دے لوک وی ظالم سن کج سناوون من دا شوق وی سی

منتیر نیازی دارو کھرا اسلوب تہ موضوع

منتیر نیازی دی شاعری و شیخ اوجی

موضوعات اینخ ہیں:

صافی دی یاد داری

منتیر نیازی حافظہ باریہ کل سر دیان ہویاں آکھو

ہیں:

کل بیٹھک کج سوخ ایسا سا کل اک گنرے ویلے دی

ایہ سبھ دے پیدلان بیٹھکان نکی عیہ دے سدا دی
 م آک نہ اسیں شتو اندر نہ صرف ماضی توں اک ٹوکھا انداز و شیخ بیان
 کیا سکوں نیجا ب دھرتی دے دھب دی جھک تو وی جاننن یا پوے

ترکیب دا اسلوب: منتیر نیازی دی شاعری دا اچھیچا موضوع

منتیر نیازی نوں

وہی ذات مال کافی باریہ عیہ دا شتو آب دی شاعری و شیخ دھیں
 دے لفظ دی ورثاں توں ثابت ہوندا اے رنگ و لکھو:

عین جھک اچھو آں انہاں دل دے لکھت تو کھول و شیخ

غم دی نگی جیکو نوں گھٹے آمروں پھلے جان و شیخ

اسیں شتو توں صافی ظاہر اے ہئی منتیر نیازی اینی شہسخت
 توں کافی متاثر سن۔ ایہہ اچھ و شیخ اے ہئی آسے
 جھان جھان اینی شاعری اندر عیہ دے لفظ دی ورثاں لکھو
 انگریزی زبان و شیخ ایہیں اثر نوں Narcissism کے اندر
 و شیخ نہ گھٹ دا ناں دتا جاندا اے ہئی ایہی زبان و شیخ
 اسلوب جیہ شیخ کھالی ہئی دیندا جوہیں منتیر نیازی ہوراں
 ساینے ساوندا اے اک پورا فن و لکھو:

کہہ نہ آں لکھ لکھ کہہ نہ زخم نوں سہتا میں

کہہ نہ پھیچے ہڑے تکیا جیوی کوخ کیتا میں

اسیں کل توں واضح اے ہئی منتیر نیازی اینی اسلوب 2
 موضوع دے لحاظ ناں سہی توں دیکھو ہئی

منہم بنیازی داعی الامنی اسلوب : منہم بنیازی نے اپنی شاعری اندر کئی

علامتوں درشتیاں نہیں کی ہیں۔ اس کی دلیلیات اس کے شعروں میں ہیں :
شہد دی شوقم لوجے چہوین طلال کجھ پیار دیاں

قبرستان دے رستے دسین کوکلن ییکمے دار دیاں

شہد دی شوقم نے قبرستان دی علامت اور کھلے شوق واضح
و کھائی دیندی اے منہم بنیازی نے اپنی شاعری اندر
خوف دی علامت نوں کئی روپ دے جس میں جہوں
میں اسس شوق اوجہ راق دی درشتیاں کئی دیاں ہوں ہاں اکتھ

نہیں : اچھاں مکاناں دیاں کجھ رنگیاں بار دیاں

رات دے شکاریاں چھی زلفاں کھلا دیاں

منہم بنیازی اپناں شعروں وچ اپنی زندگی دے کئی روپ

حل کھائی کھاندے نہیں۔ اے دا ای اوں شو ہور ویکھو جس
اندر آپ اپنے اندر دے خوف نوں علامتوں دے جس دے نہیں :

کودیاں کھڑھان اُتے دسین جھٹان لال کھوار دیاں

ادھی راتیں بوجے کھڑ کھن ڈر سناں جیکھاں عار دیاں

یا معنویت دی تحریک دا اثر

منہم بنیازی دی شاعری وچ یا معنویت

دی تحریک دا وی اثر دکھائی دیندا اے اسس دلیلیات اس دے

اے شعروں میں

آدم نہیں کول جانور سہن

اولا پائی جانندے سہن

روشتاں کھائی جانندے سہن

اولا پائی جانندے سہن

صوت کے اظہار کے احساس

صنیم نیازی اپنی شاعری انداز

صوت کے اظہار کے احساس بارے و طرز ماٹھی جڑے
میں ہر ادنیٰ ہر انداز بیان بڑا ہی دکھرا ہے نوپیکارا
عسکی ویکھو:

اپنی کہیں خدا دا ہنٹھاں لگے بلاوں

پیارا ہے صوت کھلوی کہیں سے پاپیہ طاہر

فنی و سیرا

صنیم نیازی کی شاعری پڑھنے لکھنے کے احساس

پڑھا ہے اپنی آواز اپنی شاعری اندے چوکے اور کچھ لفظ
ورنہ تون گرنے لگی ہے ایسی وجہ ہے اپنی آواز
شاعری صبر و پختگی شاعری و سچ چوکھی مشہور ہے پورا
وی گل سبج ہے اپنی آواز اپنی شاعری و سچ اپنا ڈونگی گل گل
اپنی پختگی سچنا آستان گل نہیں -

اخیری گل

مکھی گل ایسے ہے اپنی صنیم نیازی

نے لیا ہے اکھا ہے تو صوت کی گل کہیں ہر وہ ما فنیہ
خوردی عداوتوں و دشمنی ہر وہ گل ہوا صنم ہے اپنی آواز
استلوب ہے موضوع دے کاظ حال مسبہ تون دکھ کے آواز
و کھالی دینے نہیں -

پیر وارث شاہ: پنجاب دا انساٹیکلو پیڈیا

مذہبلا بیان :

وارث شاہ پنجابی دھرتی دے اک عظیم تر لفظان
 شاعر سن اسین لانا منیت دی منہو تون دڑھی وچہ آری
 دی لکھ سونگہم اے۔ آری نے رشی بہم دے اندر
 پنجاب دے ہم پہلو تون انج قلم منہ کیتا اے ہی گون
 وی انھن گل دا انکاری نہیں ہو سکرا تھی آری دی
 بہم پنجاب دھرتی دا انساٹیکلو پیڈیا اے گون نے آری
 پورن انہی اسین شاعری جھونے اندر پنجاب دی مرہٹل
 بہٹل نے ثقافت دے ہم روپ تون انہی لفظان
 اک نوی زمانہ کھنڈے اے۔ اسین گل دا ثبوت شاہ
 حسین پنجابی سا جوی دے اک عظیم نقاد اے اسان لفظان
 وچ دہنہ سن۔

”اب نہ کہے نے کدی پنجاب دھرتی انہی

ساری دی ساری شکل گون دے آری
 بہم دا قصہ چھپا زبوت نے اسین بہم وارث

شاہ دی گھوگھوہہ منہ کے پنجاب دھرتی

نون دوبارہ او میں شکل وچ وسسا سکدے آری۔“

مختصر اے تھی وارث شاہ دی بہم پنجاب دا انساٹیکلو پیڈیا اے۔

وارث شاہ کی پیر و بیچ پنجاب دھرتی دے وسیب تہ ریشل پتیل

جیاں جھلکان

وارث شاہ "اپنی شاعری و بیچ جھلکان
پنجاب دی دھرتی دی ثقافت نوں سامنے لیاوے اے جس
دا مہوت پھیلےاں دتے گئے شعر و سنہری -

اس دی تعریف و پنجاب دھرتی دا اک اہم اہلہ
: مینی ب دھرتی دا

انہی اناشہ اے مینی جہری لوکاں نے اپنے کلم دا آغاز کیتا
اے تے اوہ رب دے نام توں کیتا اے اس دی مہوت وارث شاہ
دی پیر و بیچ اپنے طرا اے :

کہ اول گد خدا داورد کیتے عشق کیتا سوچد احوال میاں

پہلاں آپ ہی اب نے عشق کیتا عشوق چہ نہ رسول میاں

پنجاب و بیچ

عورتاں نال پھون والے دھرو دی گل : وارث شاہ نے اپنی پیر دھرتی

پنجاب دھرتی تے عورتاں نال پھون والے دھرو نوں وی
سامنے لیاوے اے جس دا مہوت اے بیچ اے :

کہ پیر آگیا کھنیا کھنیا کھنیا کھنیا کھنیا کھنیا کھنیا

پیر اوڑ پیر مہوت دے لڑ لگی رب کھنیا کھنیا کھنیا کھنیا

اسی مہوتوں اسی گل واضح اے مینی وارث شاہ دی

پیر پنجاب دا دنیا شکر پیر اے

پنجاب دی المعز مٹیالان دی منظر نگاری

۱۱۱۱ شاہ نے اپنی بی بی

میں پنجاب دھرتی و نوح و سہی درمیان عورتوں دی

خوبصورتی تون وی اپنی بی بی دا قصد بنایا اس آج
ت عورتوں دی خوبصورتی تون اپنی الفاظی و نوح سامنے باوند

۱۱۱۱ ہوئی سہی باقوت جہول لہلہ گلین ٹھوڑی سہی والی سہی سارو گل

دنہ صینہ دی لہلہ کہ مٹس مونی دانہ لکھ صینہ انار دھول

شہو جھانڈ دس رہی سہی واپس شاہ پنجاب دی بی بی عورتوں

دی فاضلہ بی بی خوبصورت انداز مانہ مہر دے مٹس لکھ جھنڈ
ت عینہ مٹس سہی سامنے باوند تہی

پنجاب دی سویر دی تصویر کشی

۱۱۱۱ شاہ پنجاب دی تصویر کشی

مکھی سویر و نوح تون مہا مٹس مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا

تھو اے گل واپس مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا

سامنے باوند تہی و نوح مٹس مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا

مٹس مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا

۱۱۱۱ مٹس مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا

مٹس مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا مہا

سینجاب دے لوکاں دی جو سس دی کاسی: بہتری دی علامت اریس۔

وارث شاہ اپنے دور د جس
دی کاسی نوں کج انگ لکھتے تیں:

پتلیں کھل گئے تھی دھیر دیاں گویا
چا کاسیوں پتلیں اٹارنا ہاں

صفت کھل گئے کریں گلان بہتری چا کاسیوں تے لکھنا ہاں

اسی گل ونگ کوئی دے رائے نہیں تھی بہتری سینجاب

دھرتی دے وسیب دا ایک خاص حصہ رہیا اے۔ کیوں

تے پنج دریاواں دی سہولت اے تے غنیم بہتری دا

پوناوی لازم تھی تے دریاواں چا کاسی

سک۔ اوسرواں سہولتیں دا واقعہ ثبوت اے۔

خلکی گل

خلکی گل اے تھی وارث شاہ دی تہم

سینجاب دھرتی دا اعلیٰ سہولت اے کیوں

اسی دے اندر وارث شاہ نے سینجاب دے وسیب

تے اعلیٰ سہولتیں دے پتلیں تھی تے غنیم تہم

لوگ گیتاں وئح مینیاں دی تاریخ

دے جھلکارے :

مڈھلا بیان :

لوگ گیتاں کسے وی دعوتی دے وسبب تے
 ایشیا مینیاں دی عکاسی دا اہم ذریعہ اچھے نہیں ایسے
 وچ ۱۷۱۷ مینیاں مینیاں وئح مینیاں
 دعوتی دی تاریخ دے جھلکارے کھان کھان ملدے مینیاں
 کسے لوکاں نے گوریاں دے پتھوں پھونکے
 اسی کھان توں لوگ گیتاں وئح وئح ۱۷۱۷ تے کھینچ
 لا جا رہے سنگھ دے طبع توں جانوں کمر ویا
 اے محشر دے مینیاں لوگ گیتاں وئح مینیاں دی
 تاریخ دے جھلکارے جھلاں مارے پتھوں وکھائی
 وئح مینیاں - اے کھینچ گئی وئح مینیاں وئح مینیاں
 دی وئح مینیاں اسیں دا دا مینیاں مینیاں اے .

لوگ گیتاں وچ تا ریح دے جھلکارے

محمد غزنوی دا ذکر لوگ گیتاں وچ

محمد غزنوی دا پنجاب

دی تاریخ وچ ایک خاص نام ایہا اے ایہیں وی جھلکارے نوں
پنجاب دے لوگ گیتاں وچ ایچ ویکھیا جاسکدا اے۔
بارہن ایہیں کھن لیا ہی کھنکے ساوندے سن
جیہوں آہیا غزنوی مہراں اندر کافر لے سن

محمد غزنوی نے جیہ سوحنات دے صندے

۱۷۱۶ء جلمہ مکھی جے کافر مہراں ای ڈر لوں سن

گئے سن ایہیں وی جھلکارے ادر ویشو وچ جھلکارے

وگھای ویندی اے۔
یک مہر ونگی ویکھو

دو بہتر اماراں دے

جیہ غزنوی مٹر آہیا

ہل گئے پتھو دھاراں دے

ایہیں گھ توں جھلکارے ظاہر اے ہی لوگ گیتاں وچ

پنجاب دی تاریخ دے جھلکارے وگھای ویندی

سن

اکبر بادشاہ نے حقلان دی تاریخ دی فصل

منجانب دی تاریخ وچ اکبر بادشاہ نے

حقلان دے دور نوں توں حاصل ایہہ فصل

اے کیوں نے 26 کا عریضیاں توں لے کے 1857ء

تک منجانب دی دھرتی توں ویکھے، مغل حکومت

کروے دکھائی دینے تیں۔ اس کے دا ثبوت

ہتھیال دے گئے توں گیت تیں :

کہ باہر نہیں گھٹن گئی، گھٹ کے بناؤندے ایہی

اکبر بادشاہ آن دیا، آؤں لے لے رہی

اکبر دینے دین ایہی دے تصور نے آزادانہ

ممالک توں کافی مشہور سی اویں نے یہ منجانب

دے لوکان توں محبت نال رہی دا دوسری

سی ایہی دا مثبت اوہ والی توں گیت 1۔

یک ہووے ننگ ویکھو

کہ سونے دا کل جاسیا

شاہ ہونان خط لکھا

نادر شاہ کے دستوں مل جاسیا

اوپر والی مشورتح صاف نظر آوندی ہے مٹا ہوا
اسٹریٹ فو بارے کی بات لگا ہے۔ اس
کی قوم صاف ظاہر ہے مٹی پنجاب دی تاریخ
کون گتیاں وچ جھلکان مٹی عاروی ہے۔

انگریزاں دی حکومت دی جھلکا
:

مغلاں توں بعد

اسی گل وچ کونج دورائے نہیں مٹی انگریزاں نے
پنجاب دی دھرتی نے حکمرانی کیتی ہے۔ اس دا
مشورتح پتھیاں ~~پتھیاں~~ دتا گیا کون گتیاں
ہے۔

ہاں ہر س کھن گتیاں گھوٹا کھانڈے جگ
پنجاب دی تاریخ دھرتی گورے پتھیاں دتے لاکھ

~~پتھیاں~~ مٹی گل وچ مٹی پنجاب دی تاریخ
کون گتیاں وچ جھلکان مٹی عاروی ہے جس دا مشورتح

فکر کی ویروا:

سنجاب دے لوں گیناں توں جانوں ہون
مگروں اے گل تگروے ساہین آوندی اے ہن
سنجاب دے لوں گیناں زعفران مارخ دے پھون
ساہین رگھرے ہن سگوں ہو روی گن عرضدے
توں اینی اندر صماندے ہن جنوں میں لوں سلیمان
وہ اینی لوکاٹی وری توں ساہین رگھرے ہن
سنجاب دے چھوہندے تے شہری سہیل بہیل توں وی
نظر انداز نہیں کردے۔

آخیری گل

آخیری گل اے ہن لوں گیناں و
سنجاب دی مارخ دے چھوہندے رے و اہن
نظر آوندے ہن۔ میں دا شہوت اوچا ہن
گلے سگھن لوں گیناں ہن۔

سوال نمبر 5

حصہ اول

حوادث نوشتہ پاک دکان فکری تہ فنی قویاں

حصہ اول بیان :

حوادث نوشتہ پاک دکان فکری تہ فنی قویاں ادب

وہ ایک ایسی مقام رکھتا ہے کہوں نے (ہیں)

توں پنجابی ادب دا حصہ مہیا جاندا ہے ایسی

توں اڈا میں داسلوب تہ موضوع وی ایسی

توں کارچیشن لاونڈا ہے ایسی دی ایسی

توں عام لوکائی تہ ادب دے سو مجموعاں مابن مہور

زیادہ کم دینا ہے حواظ نوشتہ پاک اندر توصفہ

دکان و کھائی دینا ہے تہ مال مال انسان توں اعلیٰ ادا

دی تہن دادر میں مللا ہے

نوشتہ پاک دکان فکری تہ فنی قویاں

2. حواظ نوشتہ

مال تہ حواظ تہ ایسی تہ ایسی گل مابن آوندی ہے

تہ ایسی تہ اندر جو و عطا شامل نہیں صنیاں

مختلف موضوعات توں مابن رکھتا ہے

پہلا وعظ: تو صبر دا مہر جا
اسن و وعظ و رخ اسن دے کالم تے اک بیہون تے زور جا

دوجا وعظ: دل تے دل دی سیاسی بارے و وعظ

اسن و وعظ و رخ سیاسی بارے و وعظ گناہیوں مال
دل کلاں ہوجا بنا اے

شیجا وعظ: ننگ لوکان دی سنگت بارے و وعظ

ننگ لوکان دی صیغہ و وعظ دی ننگتیں ملری

چوتھا وعظ: اللہ تے اللہ والیاں دی اطاعت

اسن و وعظ اندر تو مشہ یاں تے زور دتا اے تہی
اللہ تے اللہ والیاں تھی دیال گلاں آہن لو۔

پنجا وعظ: گل کمرن دی ننگتیں
اختیار تے گل کمرن توں ضروری سیاسی بارے

چھپواں وعظ: اسلام و رخ گل آہن دا وعظ

اسن اختیار و وعظ اے صبر دا
اندر تو مشہ یاں تھیواں اسلام و رخ گل
آہن دی ننگتیں کئی اے۔

فنی و لفظی خوبیاں نوشتہ پاک دے و عطاں و عطاں
فنی خوبیاں درج ذیل ہنسی

اختصار: و عطاں دا اہم بکھ

آب پوراں اپنے عطاں
انداز میں جو میں گل ہوں گریز کھینا اے تے اختصار
توں امینا ہتھیار بنا پیا اے۔

شاعرانہ انداز توں گریز

نوشتہ پاک نے شاعرانہ
انداز توں گریز کھینا اے کیوں تے آب دا اصل
مستند گل توں آسان طریقہ نال مستحبی ناسی

آسان زبان دی ورثیاں ہتھیار جاتے تاریخی واقعات

نوشتہ پاک نے امینا و عطاں و بیج آسان زبان
دی ورثیاں کھینے اے تے نائے تاریخی واقعات جھولی
جوسے دا واقعہ تے صلاح دی اونٹن دا ذکر کھینا اے۔

انداز مخاطب: بابا دا لفظ

آب نے ہر عطا و بیج بابا

لا لفظ مستحق کم کے اپنے و عطاں توں پورا لفظ
گرو پیا اے۔

فکری خوبیاں

لوگوں کے ہونے کے وقتوں میں فکری خوبیاں دینا

ذیل میں:

توصیہ طابریہ

آپ نے ہونے کے وقتوں میں

توصیہ طابریہ کیا ہے اللہ کے حکم پر

آپ نے ہونے کے وقتوں میں کیا ہے۔

دل کی پاکیزگی کا بیان

آپ نے اپنے وقتوں کے دل کی پاکیزگی کی

طابریہ کے لئے لوگوں کو وسیع اور عام کیا

اپنے لئے گناہوں کو کیوں گناہ کہا ہے اللہ کے دل
کو کلام آردینہ میں۔

اطاعت اللہ کی تلقین

لوگوں کے ہونے کے وقتوں میں

اللہ کی اطاعت کے قصولی زور دینا ہے

دعا ہے کہ اس کے قصولی زور دینا ہے
اللہ کے حکم پر۔

اللہ والیاں کی صحبت و درس

نوشہ پانچ دے و عطاں و فتح اللہ دی
اطاعت دے درس نال نال اللہ والیاں
حقیقی دی صحبت بارے دی و چار سافھی کتے تے سن

اعلیٰ اخلاقیات تے زور

آپؐ ہر حال تے اپنے عطاں و فتح
لوگوں تون اعلیٰ اخلاقیات تون وی تے
گواہی دے تے درس تے زور تے
تھی صبح تون تے عاصی نال جانی گوارا۔
مخبر کی گل

مخبر کی گل دے ہی عوا و عطا نوشہ
پانچ و فتح رسالہ میں تعلیمات دارین جو کھا و کھا
دینا دے ہر ایسے گل وی کھا تون دے
امیں دے اندر اور جو سماں زبان دی ورتیاں
کتے تے تے تے متاخر انداز تون آس
کتے تے تے۔